

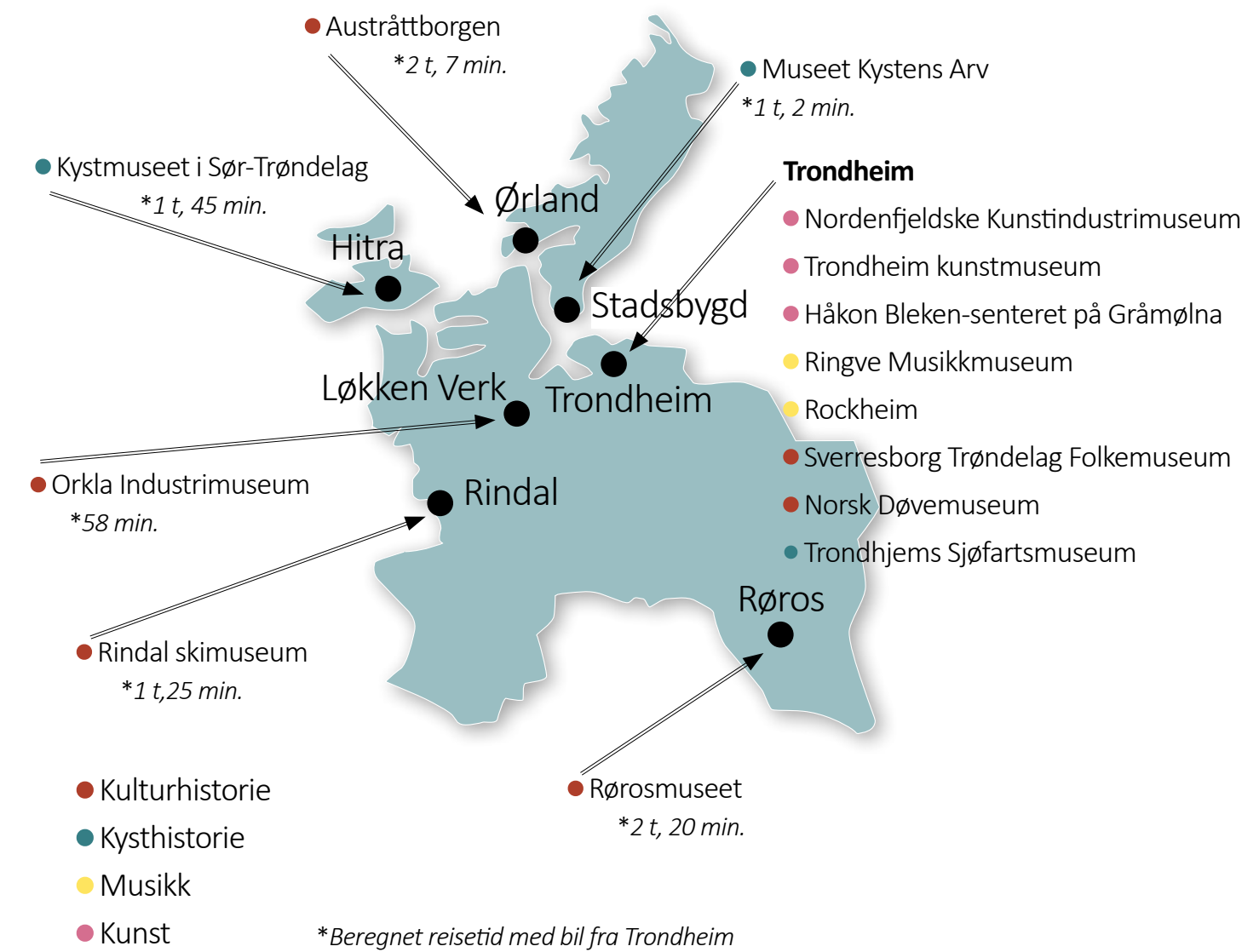
MUSEENE I
SØR-TRØNDELAG

ÅRSRAPPORT
2025

Museene i Sør-Trøndelag (MiST) er en av regionens største kulturinstitusjoner og består av 12 museer og 31 besøkssteder.

Her finner du oss

Innhold

Direktørens forord	5
Visjon, verdier og prioriteringer	6
Styret	6
Utfordringer og større oppgaver i 2025	9
Museene	
Ringve – Norges musikkmuseum	10
Rockheim – Norges musikkmuseum	13
Sverresborg Trøndelag Folkemuseum	14
Rørosmuseet	17
Orkla Industrimuseum	18
Norsk Døvemuseum	20
Rindal skimuseum	22
Trondheim kunstmuseum	25
Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum	26
Museet Kystens Arv	29
Kystmuseet i Sør-Trøndelag	30
Trondhjems Sjøfartsmuseum	33
Samfunnsoppdrag og samfunnsrolle	34
Helhetlig samlingsforvaltning og trygg ivaretaking	36
Relevant formidling	38
Solid kunnskapsproduksjon	40
Aktiv samhandling	42
Organisasjonen	44

Foto: Freia Beer

www.mist.no

Direktørens forord

Fortelle historien – utfordre samtida – prege framtida!

Museene i Sør-Trøndelag sin visjon er ambisiøs og utfordrende – og det liker vi! Museenes tradisjonelle rolle er å fortelle historien med utgangspunkt i samlinger, bygg og historier som forteller om vår nasjonale og regionale kunst- og kulturarv. Dette er i seg selv viktig, fordi det ligger læring og nyttig kunnskap som trengs også i framtiden! Tenk bare på hvordan vi historisk har utvunnet og utnyttet naturressursene enten det er fisk, kobber, mat, ull eller treverk. Finner vi noen læringspunkter som vi i framtiden bør bli bedre på å ta hensyn til og balansere i en verden som står foran store utfordringer på natur- og miljøområdet? Og hva med framveksten av samfunnet vi i dag lever i? Det handler om utvikling av et utdannings-samfunn, om felleskap og sterke sivile institusjoner, men også om undertrykkelse av urfolk, minoriteter og krevende krigsår. Og tenk på hvordan nye felleskap og ny kunnskap vokser fram med en stadig mer sammensatt og mangfoldig befolkning – som også skal finne og utvikle sin identitet og bidra til å forme morgendagens fellesskap. Kulturarven er ikke en statisk størrelse, men i levende utvikling.

Verdiene våre er: Modig – inkluderende – skapende – troverdig – etterlever vi dem?

Modig

Vi skal på kunnskapsbasert vis løfte fram de vanskelige historiene. Og det innebærer ikke minst også å gi de med svakere stemmer og de som føler seg stemmeløse, synlighet. Kunst- og kunsthåndverk har ofte hatt et kritisk blikk på samtida, selv om historien også viser hvordan makthavere har utnyttet den til indoktrinering og ensretting. Det forteller også om styrken i kunst og kultur. Vi skal tørre å gå inn i samfunnsdebattene både lokalt og nasjonalt. Det betyr å løfte alle sider ved ressursbruken vår og utfordre på alles ansvar for FNs bærekraftsmål, noe som også innebærer noen vanskelig valg og dilemmaer i hverdagen.

Inkluderende

Vi skal være åpne for alle – både som ansatte og i samarbeid med andre, for å bidra til å redusere utenforskap, og ved å tilby forskjellige grupper tilrettelagte tilbud som demenskor og språkkafeer. Spørsmålet vi som museumsinstitusjoner må stille oss, er hvem sin historie vi forteller – og svaret er at vi også må bidra til å løfte fram de skjulte historiene. Vi tar derfor et særlig ansvar for å løfte den sørsamiske historien, kulturen og språket, og de reisendes eller romanifolkets historie.

Skapende

I alt har MiST åpnet 40 nye utstillinger i 2025. Vi har bevisst jobbet med medskapning som metode – ikke minst der barn og unge selv får bidra i utstillingsutformingen for eksempel gjennom å utarbeide utstillingstekster. Vi tilbyr aktiviteter der alle skal få utfordre sin skaperevne med pensel, gitar, spikkekniv eller tresleiv.

Troverdig

Systematisk desinformasjon og informasjonsensretting er en økende utfordring. Som kunnskapsinstitusjoner har museene et ansvar i å motvirke dette – og tilrettelegge for en sterk ytringskultur. Totalberedskapsmeldingen løfter tydelig fram kultur og betydningen av kunst- og kulturarven i den nasjonale beredskapen. Museene skal på en troverdig måte medvirke til refleksjon om samfunnsutviklingen, og bidra til aktive medborgere som er trygge på sin egen identitet og har respekt for andres.

Administrerende direktør
Karen Espelund

Foto: Eirik Malmo

Visjon, verdier og prioriteringer

Visjon:

MiST – vi forteller historien, utfordrer samtida og preger framtida.

Verdier: I MiST skal vi være modige, inkluderende, skapende og troverdige.

MiST sin strategiske handlingsplan for årene 2023–2028 har følgende innsatsområder:

- Museenes samfunnsoppdrag
- Solid kunnskapsproduksjon
- Relevant formidling
- Helhetlig samlingsutvikling
- Trygg ivaretaking
- Aktiv samhandling
- Organisasjon og økonomi

Samtlige 17 bærekraftsmål er relevante. MiST har valgt fire mål som alle museene skal ta del i og bidra til å realisere.

Mål 3: God helse og livskvalitet

Mål 4: God utdanning

Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn, med delmål 11.4:
Styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv.

Mål 16: Fred, rettferdighet og velfungerende organisasjoner

STYRET I MiST

Styreleder: Ellen T. Klingenberg

Nestleder: Jorid Midtlyng

Styremedlem: Morten Wolden

Styremedlem: Henrik Zipsane

Styremedlem: Marianne Skjulhaug

Styremedlem: Bjørnar Bruket (ansattvalgt)

Vara: Helle Singsaas (ansattvalgt)

Styremedlem: Atle Fredagsvik (ansattvalgt)

Vara: Lars Inge Sevatdal (ansattvalgt)

1. vara: Karstein Mausest

2. vara: Trine Skei Grande

Vi forteller historien, utfordrer samtida og preger framtida!

Høst på Sverresborg. Foto: Erik Børseth

Utfordringer og større oppgaver i 2025

MiST forvalter og ivaretar samlinger av gjenstander og bygninger, og produserer og formidler kunnskap om norsk kunst- og kulturhistorie gjennom utstillinger, publikasjoner og en rekke publikumstilbud tilpasset ulike målgrupper. I 2025 kom besøket vårt endelig tilbake på 2019-nivå. Selv om mange milepæler er nådd og store oppgaver er utført, har vi fortsatt noen utfordringer foran oss.

Etablering av felles bevaringssenter

MiST forvalter over 260 000 gjenstander, og en utredning i regi av Trøndelag fylkeskommune fra 2024 viser at 75 % av samlingsvolumet oppbevares i utilfredsstillende lokaler. For å sikre trygg bevaring har MiST jobbet med å etablere et felles bevaringssenter på Dora, som skal samle magasin, konservatortjenester og fellestjenester. Intensjonsavtale med utleier ble signert i 2024, endelig avtale ventes i 2026, og innflytting planlegges fra 2027. MiST har søkt om både investerings- og driftstilskudd til prosjektet, men avklaring kommer først i statsbudsjettet for 2027.

Utvikling av Malmplassen

Rørosmuseum drifter et godt besøkt museum, forvalter verdensarv og vedlikeholder eiendommene etter Røros kobberverk. Det er behov for bedre lokaler til formidling, plass til verdensarvutstillingen, faste utstillinger, sørsamisk formidling, arkivløsninger og arbeidsfasiliteter. Forprosjekt er utarbeidet, og konseptvalgutredning gjennomføres i 2026. Løsningen legger opp til at Smelthytta blir et rent formidlingsbygg, og at et nytt bygg etableres på Malmplassen. Det er søkt midler fra ordningen Nasjonale kulturbygg, og statlig medvirkning er nødvendig for realisering.

Nytt museum for kunst og form

Behovet for en langsiktig løsning for kunstmuseene har vært erkjent siden 2006. Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum og Trondheim kunstmuseum holder til i bygg som er lite egnet for moderne museumsdrift. De mangler universell utforming, tilfredsstillende sikring, klima, romvolum og kapasitet for publikumsaktiviteter. Dette begrenser museenes mulighet til å ivareta samfunnsoppdraget. I tillegg er store deler av Nordenfjeldske Kunstindustrimuseums bygg i Munkegata fortsatt stengt. Tre nyere utredninger konkluderer med at Leüthenhaven er beste lokalisering for et nytt museum. Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune behandler kvalitetssikringen våren 2026. MiST håper at det besluttet å igangsette et forprosjekt for å avklare viktige forhold som finansiering, samarbeid med Trøndelag Teater, etterbruk av eksisterende bygg og tomtens muligheter.

Norsk havbruksmuseum

Kystmuseet i Sør-Trøndelag utvikler Norsk Havbruksmuseum for å dokumentere og formidle en raskt voksende næring med stor betydning for norsk kysthistorie. Museet samarbeider med næringen, bransjeaktører og forskningsmiljøer, som bidrar med finansiering til videre prosjektering. Det er viktig at staten anerkjenner behovet for en nasjonal institusjon som kan sikre kompetanse og uavhengig dokumentasjon og formidling av havbrukets utvikling siden 1960-tallet.

Visningstillatelse

Kystmuseet i Sør-Trøndelag samarbeider med Lerøy Midt om et visningsanlegg for havbruk, der Kystmuseet er ansvarlig for å formidle kunnskap om havbruksnæringen både på land og til sjøs. I 2021 ble det innført midlertidig stopp i muligheten til å søke om tillatelse til visningsformål. Vår tillatelse går ut i juli 2027. Kystmuseet og samarbeidspartneren vil sende inn en søknad innen juli 2026, med forventet svar fra Fiskeridirektoratet i begynnelsen av 2027. Visningstillatelsen fører med seg viktige inntekter, og et mulig avslag på søknaden kan derfor ha store konsekvenser for Kystmuseet.

Bygningsvern og vedlikehold av kulturhistoriske bygninger

MiST forvalter over 300 bygninger, hvorav 258 er kulturhistoriske og 45 fredet. Det er et betydelig vedlikeholdsetterslep, påvirket av økonomi, kompetansetilgang og klimaendringer. Sverresborg alene forvalter 141 bygg, hvorav 123 kulturhistoriske. Sverresborg anslår kostnadene ved istandsetting av de 85 stående kulturhistoriske byggene sine til mellom 35 og 60 millioner kroner. Orkla industrimuseum har også et betydelig vedlikeholdsetterslep på fredede bygninger i tilknytning til Thamshavnbanen. Rørosmuseum har en 10-årig avtale med Statsbygg og Klima- og miljødepartementet om forvaltning av eiendommene etter Røros Kobberverk fram til 2028. Evaluering i 2025 viser at finansieringsmodellen skal utredes videre med tanke på en fornyet avtale. Oppdraget gir stabilitet og mulighet til å bygge kompetanse i bygningsvern, som også deles gjennom Bygningsvernsenterets nasjonalt viktige opplæringstilbud.

Ringve

– Norges musikkmuseum

Ringve Musikkmuseum og Rockheim – Det nasjonale museet for populærmusikk ble ett museum i 2021, med én felles organisasjon og to besøkssteder med hver sin faglige identitet.

Ringve er en del av det historiske kulturlandskapet på Lade i Trondheim, og ligger omgitt av Ringve botaniske hage (NTNU). Musikk-museet åpnet i 1952 med instrumenter fra hele verden. Levende musikk og spillende omvisere står sentralt i Ringves formidling av den lange musikkhistorien.

Det sammenslåtte musikk-museet har et overordnet nasjonalt ansvar for norsk musikkhistorie og musikk-instrumenter. Samfunnsoppdraget omfatter innsamling, forvaltning og formidling av Norges materielle, immaterielle og digitale musikkulturarv. Samlingene rommer i dag over 25 000 gjenstander og arkivalier, lyd- og bildemateriale i ulike fysiske og digitale formater. Museets øvrige satsingsområder omfatter kunnskaps-utvikling, mangfoldsarbeid, formidling til barn og unge samt innovativ utstillingsteknologi.

Pris til Ringve demenskor

På Ringve Demenskor sin årlige julekonsert fikk Norges musikkmuseum – Ringve og Rockheim tildelt Nasjonalforeningen for folkehelse, Trøndelag sin demenspris for 2025. Demensprisen er en honnør til en innsats utenom det vanlige, til aktører som gjennom sitt virke fremviser nytenkning og engasjement på en respektfull og inkluderende måte som kommer både demenssyke og pårørende til gode.

Både Ringve og Rockheim har jobbet lenge med musikk for eldre på ulike måter, og museet på Ringve har jobbet spesifikt med musikk og minner fra 2012. Dette har blitt en integrert del av formidlingsavdelingen sitt arbeid. Hver torsdag i semesteret møtes medlemmer i Ringve demenskor til sang, og pårørende til samvær, i museumskafeen. Koret er et samarbeid med Ressurs-senter for demens i Trondheim kommune, og museet bidrar til koret med dirigent, assistenter og arena. Gjennom arbeidet med koret er både Ringve og Rockheim sertifisert som demensvennlige museum, og arbeidet med demenskolet gir masse kunnskap som kan brukes i andre deler av virksomheten. Årets demenspris ble blant annet begrunnet på denne måten:

Årets prisvinner har tatt sitt samfunnsansvaret på alvor, bygget opp solid kompetanse og skapt en inkluderende kultur for arbeid med personer med demens og deres pårørende. Prisvinneren har utviklet spesifikke programmer som aktivt fremmer både minnestimulering og sosialt fellesskap for personer med kognitiv svikt. Gjennom musikk, minner og engasjerende aktiviteter har de skapt arenaer som ikke bare er til glede for deltakerne, men som også har stor verdi for pårørende og ansatte.

Foto: Janne Pavlova

Rockheim

– Norges musikkmuseum

Rockheim – Det nasjonale museet for populærmusikk og Ringve Musikkmuseum ble ett museum i 2021, med én felles organisasjon og to besøkssteder med hver sin faglige identitet.

Rockheim åpnet i 2010 i det tidligere Mellageret på Brattørkaia i Trondheim, hvor den karakteristiske lysboksen på toppen er blitt et landemerke. Museet fokuserer på norsk populærmusikk, og tilbyr utstillinger og opplevelser som gir innsikt i musikkens kulturelle betydning i nyere tid.

Det sammenslåtte musikkmuseet har et overordnet nasjonalt ansvar for norsk musikkhistorie og musikk-instrumenter. Samfunnsoppdraget omfatter innsamling, forvaltning og formidling av Norges materielle, immaterielle og digitale musikkulturarv. Samlingene rommer i dag over 25 000 gjenstander og arkivalier, lyd- og bildemateriale i ulike fysiske og digitale formater. Museets øvrige satsingsområder omfatter kunnskapsutvikling, mangfoldsarbeid, formidling til barn og unge samt innovativ utstillingsteknologi.

Gratis inngang for skoler og barnehager

Rockheim ble gratis for skoler og barnehager fra hele Norge i 2025, og besøkene strømmer på. Museet har i lengre tid jobbet med å bli tydeligere på hva som hører til samfunnsoppdraget, og hvordan man kan jobbe med egeninntjening for å sikre midler til å løse oppgaver som skal gi barn og unge tilgang til vår musikalske kulturarv.

En gjennomgang av økonomien viste at om museet jobbet mer systematisk med utleie av lokaler og med det kommersielle potensialet, så ville det langt overstige inntektene av skole- og barnehagebesøk. Dette viste seg også å stemme i praksis. Men for å komme dit har museet gjort en stor innsats. Nettsidene er bedre tilrettelagt, og bookingsystemet er på plass slik at det er lett å booke på våre faste tidspunkt. Dette har skjedd på tvers i MiST, men det var viktig for vår utvikling at dette kom på plass før vi kunne åpne for bestillinger.

Som en del av riggingen for å ta imot flere daglige gruppebesøk har vi fornyet vaktplanen, og vi har både videreutviklet eksisterende tilbud og utviklet nye i tråd med læreplanene. I tillegg har museet gjort en større jobb på systematisk kommunikasjon med skoler og barnehager for å gjøre tilbudet bedre kjent.

I mai 2025 lanserte museet gratis inngang for skoler og barnehager, og da museet åpnet for påmelding den 1. september ble høsten fylt opp i løpet av en god uke. Kombinert med DKS i januar og februar har vi nå to til fire bestilte grupper på museet hver skoledag året gjennom, og vi har god tro på at dette vil fortsette inn i de neste skoleårene.

Foto Geir Mogen

Sverresborg Trøndelag Folkemuseum

er et av landets største kulturhistoriske museer. Det første initiativet til et bygningshistorisk museum i Trondheim ble tatt i 1909, og i 1913 ble Bygningsmuseet for Trondhjem og Trøndelag stiftet. Året etter ble området rundt ruinene av kong Sverres borg fra 1182–83 tatt i bruk som tomt for det nye friluftsmuseet.

Museets formål er å ivareta kulturgods fra det trønderske kulturområdet, fortrinnsvis fra etter-reformatorisk tid og fram til våre dager. Museet har mer enn 120 registrerte antikvariske bygninger fra 1700- og 1800-tallet, og de 80 som er oppført, viser et tverrsnitt av trøndersk byggeskikk. I tillegg finnes Haltdalen stavkirke fra om lag 1170. Museet har store gjenstandssamlinger, arkivmateriale og et omfattende historisk fotoarkiv, og tematiserer sin formidling rundt begrepene Byen, Bygda og Borgen.

Sverresborg har driftsansvar for Norsk Døvemuseum, Trondhjems Sjøfartsmuseum og seildampskipet «Hansteen».

Landets største fotosamling

Med generøs støtte fra Fotograf Schrøders stiftelse arbeides det for fullt på Sverresborg med å ta vare på Schrøder-samlingen, digitalisere den og gjøre den tilgjengelig for allmennheten.

Den historiske samlingen teller over 2,4 millioner foto. Bildene er bevart på negativer, glassplater og papir. Det er foto fra historiske begivenheter, hverdagsliv og hendelser, handel og industri, samfunnsutvikling og utbygging. Et omfattende portrettarkiv med navngitte personer viser også tidsriktig mote og estetikk.

Stiftelsen har støttet arbeidet med over 10 millioner kroner over en tre-års periode. Støtten går til innkjøp av det ypperste av utstyr til digitaliseringen, ombygging av egnede lokaler på museet, og lønnsmidler til registrering og videre opplæring av nyutdannede fotografer.

Fotosamlingen til Sverresborg Trøndelag folkemuseum består ikke utelukkende av bilder fra fotograf Schrøder, men også fra andre fotografer i Midt-Norge. Samlet gjør det Sverresborg til landets største fotomuseum. I dag er over 350 000 foto digitalisert, og 56 000 av disse er ferdigregistrert og tilgjengelig på Digitalt Museum.

Det at fotosamlingen formidles gjennom Digitalt Museum har en stor allmenntilgjengelig verdi, og det bidrar til å gjøre samlingen kjent. Museet får mange henvendelser om bruk av bilder til bøker, dokumentarfilmer, aviser, ukeblad, reklamebyrå, masteroppgaver, historielag og privatpersoner. Det kan være bilder til bøker om potteplantens historie, juletradisjoner, eller lastebilens historie, bilder til TV-serie om Rinnan, foto til andre museer til utstillinger, til utsmykning av bygg, og mye annet.

Fotograf Schrøder ble etablert i 1907 da Alf Schrøder overtok en fotoforretning fra 1860-tallet i Nordre gate 4 i Trondheim. Med overtakelsen fulgte også et fotoarkiv fra en av de første fotografene i byen, Hans Krum. I Krums samling finnes noen av de eldste og mest spesielle bybildene fra Trondheim.

Samlingen etter Fotograf Schrøder er unik på flere måter. Den viktigste grunnen er at forretningen Fotograf Schrøder var byens avis- og dokumentarfotoleverandør, og leverte foto til alle avisene i Trondheim. Samlingen inneholder foto som dokumenterer alle slags begivenheter i perioden fra før andre verdenskrig og frem til 1962. Samlingen gir oss dermed et enestående innblikk i hverdagslivet og dramatiske hendelser i regionen.

Fotograf Schrøder var også byens største portrettfotograf og museet har et komplett kartotek over portrettene fra perioden 1920 til 1976. Hvis noen kommer og spør om et portrettbilde av sin bestemor fra 1930-tallet, finner fotoseksjonen som oftest disse bildene raskt.

Sverresborg Trøndelag folkemuseums fotoseksjon jobber ikke bare med digitalisering, men også med gjenstands-fotografering, film og foto til museets markedsføring og produktutvikling, til utstillinger og til formidling.

Utsikt mot byen, ca. 1870, Foto Hans Krum, Sverresborg Trøndelag Folkemuseum

Rørosmuseet

ble etablert i 1930 og arbeider med de kulturhistoriske verdiene i Røros-distriktet. Museet har et faglig ansvar for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen, sørsamisk kulturhistorie, gruve- og bergverkshistorie, bygningsvern og natur- og kulturhistorie i Røros-området. Rørosmuseet har en betydelig samling av gjenstander, foto, kart, tegninger og arkivmateriale, der deler av samlingen har tilhørt Røros Kobberværk. I tillegg til et trettitalls bygninger i museets eie forvalter museet over femti bygninger og tekniske anlegg etter kobberværket, deriblant 4,5 km² kulturlandskap.

Museet har følgende besøkssteder: Olavsgruva, Smelthytta, Doktortjønna, Sleggveien, Storwartz, Bygningsvernssenteret og Pressemuseet Fjeld-Ljom, samt Bergstadvandring og omvisninger på Ratvolden, Oddentunet og i Røros kirke. Smelthytta er verdensarvsenter for Verdensarven Røros bergstad og Circumferensen.

Gjenbegravelsen av Bergverksdirektør Peder Hiort (1716-1789)

21. august 2025 ble Peder Hiort gjenbegravd, i sitt eget gravkapell, Hiort-kapellet fra 1782. Ifølge historiske kilder fikk den tidligere bergverksdirektøren flytta levningene av sine avdøde familiemedlemmer fra gammelkirka til krypten i gravkapellet. Da Hiort døde i august 1789, ble han selv lagt ned i krypten.

I 2024 igangsatte Røros kommune og Peder Hiorts stiftelse en utgraving av krypten under kapellet, finansiert av Riksantikvaren. En tilstandsrapport ble utarbeidet i 2009, etterfulgt av undersøkelser med georadar i 2022. Disse undersøkelsene viste at sand fylt inn fra slutten av 1800-tallet og perioder med vanninntrenging hadde skapt skader på kister, levninger og byggverk.

Under utgravingen ble tretten kister funnet, alle kollapsede og i dårlig forfatning. Én større, kraftigere kiste med rester av ornamentikk i metallbeslag, åtte gullmalte bærehåndtak og store profiler ble tolket til å være Peder Hiorts sarkofag. Alle kistene ble dokumentert, åpnet og levningene tatt ut for undersøkelser. Krypten ble renset for sand, og det ble gjort tiltak mot innsig av overflatevann.

Rørosmuseet bygningsvernssenteret fikk oppdraget med å gjenskape en sarkofag til Peder Hiorts levninger. Det ble valgt å lage en kopi av sarkofagen til Catharina Borchgrevink, som døde i 1804 og som ligger i krypten til det andre gravkapellet på Røros. Hennes sarkofag er overdådig dekorert og utført i utsøkt rokkokostil. Sarkofagen ble undersøkt og dokumentert, og kopien ble bygd under handverksmarmen i Kurantgården, med formidling, høvling og senkesmiing i skjønn forening.

I tillegg fikk kulturhistorisk avdeling ved museet ansvar for tekstilene som ble funnet i kistene i Hiort-kapellet. Funnene omfattet hårbånd og sløyfer i brokade med flerfargede tråder av silke og edelmetaller, med både florale og geometriske mønstre. Dessuten var det flere hodeputer i silkestoff. Sammen med det lengste hårbåndet ble det også funnet fragment av grønnfarget og tettvevd ullstoff av høy kvalitet. Sammen med tekstilene ble det funnet en del rester av planten humle (*Humulus lupulus*), en plante som ofte ble brukt i gravkister for å maskere liklukt.

I august 2025 var det klart for ei storstilt gjenbegraving av Peder Hiorts levninger. Prosjektet ble gjort mulig gjennom utstrakt samarbeid mellom ulike aktører i Rørossamfunnet, og med Rørosmuseet som en solid kunnskapsleverandør. I Smelthytta ble det holdt foredrag, og tekstilene fra utgravinga var utstilt der. Sarkofagen med levningene ble ført gjennom gatene på Røros ved hjelp av hest og vogn, fulgt av flere hundre mennesker. Riksantikvar Hanna Geiran talte under seremonien i Røros kirke, og bergverksdirektøren fant sin hvile, på ny, i sitt eget gravkapell.

Foto: Fride Johnsen

Orkla Industrimuseum

ble stiftet i 1986 under navnet Museene på Løkken. Den 333 år lange bergverksdriften på Løkken Verk (fra 1654 til 1987) står i sentrum for virksomheten. Museet ivaretar industrielle tekniske kulturminner i Orkland kommune og formidler industri-, teknologi-, og arbeiderhistorie. Det har tilrettelagte omvisninger i Gammelgruva og faste og midlertidige utstillinger i sine lokaler i Løkken sentrum. Museet drifter og vedlikeholder Thamshavnbanen som museumsjernbane. Banen, som var landets første elektriske jernbane, ble bygd for å frakte malm fra gruvene til utskipningshavna på Orkanger. Museet har ansvar for infrastruktur og togmateriell, samt 22 bygninger, store gjenstands- og fotosamlinger og privatarkiv.

Orkla Industrimuseum har formidlingsansvar på Meldal bygdemuseum og ansvar for Rindal skimuseum.

«En godsvogn til begjær»

Mange av de 34 kis- og godsvognene som befinner seg hos Orkla Industrimuseum har vært alt for dårlig ivaretatt. På grunn av manglende oppbevaringslokaler har mange stått ute på sidespor på Thamshavnbanen, året rundt. Slikt blir det forfall av. Med den nye vognhallen på Løkken har mange av vognene nå fått tak over seg. Orkla Industrimuseum er i ferd med å lage en bevaringsplan for det rullende materiellet på Thamshavnbanen. Tilstanden til de enkelte vognene, hvor spesielle de er, samt flere andre faktorer vil legges til grunn for mål og prioriteringer. Flere av enhetene står også på den nasjonale landsverneplanen for rullende materiell i jernbanen, som var ferdigstilt i 2022.

Konserveringstiltak og restaureringsarbeider tar tid og ressurser. I en tid der istandsetting av Thamshavnbanens infrastruktur har hatt prioritet, har museet egentlig ikke hatt tilstrekkelig kapasitet til bevaringsarbeidet på kis- og godsvogner. Det er her frivillig arbeid kommer museet til unnsetning noen ganger.

Sommeren 2025 ble det utført et viktig og kjærkomment bevaringsarbeid på en av Thamshavnbanens godsvogner. Initiativtaker til arbeidet på vognen QN 59 var Halvard Hovtun. Han er til daglig lokfører i SJ Norge, ivrig togentusiast og medlem av Norsk Jernbaneklubb og Thamshavnbanens Venner. På sommeren har han ansettelseskontrakt i Museene i Sør-Trøndelag for å kjøre tog på Thamshavnbanen når han har fridager fra hovedjobben sin. Sommeren 2025 benyttet han enda flere fridager på Løkken, også når det ikke var togkjøring. Og da var det bevaringsarbeid på QN 59 som var i fokus.

QN 59 er en boggiflatvogn med staker og sidelemmer av stål. Den ble opprinnelig anskaffet på Thamshavnbanen som kisvogn, men ble tidlig ombygd for andre godsslag. I 1920 ble den ombygd til magnetittvogn, før den så i 1951 ble ombygd til flatvogn. Etter at godstrafikken på banen opphørte i 1963 har den nok levd et rolig liv. I museumsbanetida har den dessverre blitt stående ute.

Museets driftsavdeling fraktet vognen til museets eget verksted, og Halvard hadde utarbeidet en prosjektplan for konserveringstiltak som ble godkjent av museets konservator. Med seg hadde han en dugnadsgjeng fra Trondheim, og underveis i arbeidet var det også noen av de som hadde sesongarbeid som guider og museumsverter som ga seg med som frivillige i arbeidet.

Dugnadsarbeidet har bestått av rengjøring og fjerning av mye overflaterust, børsting av stål og innsetting med penetrerende olje. Deretter ble vogna grunnet og malt slik at den fikk tilbake sin svarte farge, som den hadde etter ombyggingen i 1951. I alt 250 dugnadstimer ble lagt igjen på vogna gjennom sommeren og tidlig på høsten. Dugnadsgjengen sier de har lært mye, ikke minst at det tar tid å konservere stål. Det er veldig mange kriker og kroker i en klinket rammekonstruksjon.

Resultatet har blitt bra for QN 59, men like viktig er kanskje at det utførte arbeidet har gitt nyttig erfaring på hvordan museet og frivillige kan samarbeide om konserverings- og restaureringstiltak på Thamshavnbanens rullende materiell.

Orkla Industrimuseum vil rette en stor takk til Halvard og de andre frivillige for det arbeidet de både tok initiativ til og fikk utført.

Foto: Halvard Hovtun

Norsk Døvemuseum

er et nasjonalt museum for hørselshemmedes kultur og historie. Museet ligger i den gamle døveskolen, det tradisjonsrike Rødbygget i Bispegata 9b i Trondheim. Norsk Døvemuseums hovedoppgave er å ivareta og formidle historien til hørselshemmede fra hele landet, og gjennom dette synliggjøre en minoritetsgruppe i det norske samfunnet. Museet er et kulturelt møtested mellom hørende og døve, med vekt på kommunikasjon og forståelse.

På museets hjemmeside finnes fakta og fagstoff om tema relatert til døve og hørselshemmede, samt håndbøker om tilgjengelighet. Museets samlinger inneholder blant annet læremateriell og tekniske hjelpemidler, og samlingene er digitalt tilgjengelige på Digitalt Museum på Sverresborg Trøndelag Folkemuseums område.

200-årsjubileum for opprettelsen av Norges første døveskole

Årets høydepunkt ved Norsk Døvemuseum var den storstilte markeringen av 200-årsjubileet for opprettelsen av landets første døveskole, under Døves kulturdager i september 2025. Den første døveskolen ble åpnet i Waisenhuset her i Trondheim i 1825, av Andreas Christian Møller. Møller var selv døv og underviste på tegnspråk, og elevene fikk endelig et språklig fellesskap. Dette var også landets første spesialskole, og det skulle ta flere tiår før barn med behov for tilpasset opplæring fikk lov- festet rett på utdanning ved spesialskoler. Døveskolen i Trondheim var dermed forut for sin tid, og ble etablert på døves egne premisser.

I 1855 fikk skolen sitt eget bygg, Rødbygget i Bispegata, og der lå skolen fram til omkring 1990. Da flyttet skolen til Heimdal. I 2009 åpnet Norsk Døvemuseum utstilling i Rødbyggets første etasje, mens andre aktører har leid de øvrige etasjene. Under jubileumsmarkeringen i september var det aktivitet i hele bygget. Museet var åpent, og tilbydde omvisninger og barneformidling. Døvemuseets venneforening hadde åpen kafe med servering, en fotoutstilling i korridorene og arrangerte i tillegg omvisninger som gikk gjennom alle etasjene. Venneforeningens leder fortalte her om skolens historie og om sin tid ved skolen, om internatlivet, undervisningen og diskokvelder i kjelleren. Flere besøkende var tidligere elever ved skolen, og stemningen var tidvis preget av nostalgi. Både museet og kafeen var godt besøkt gjennom jubileumshelga, med tilreisende fra både inn- og utland. Lederen ved det finske døvemuseet Kuurojen museon og døveforbundslederen fra Litauen uttrykte stor begeistring og interesse for museet og samlingen. Alt i alt ble det en flott markering av et viktig jubileum.

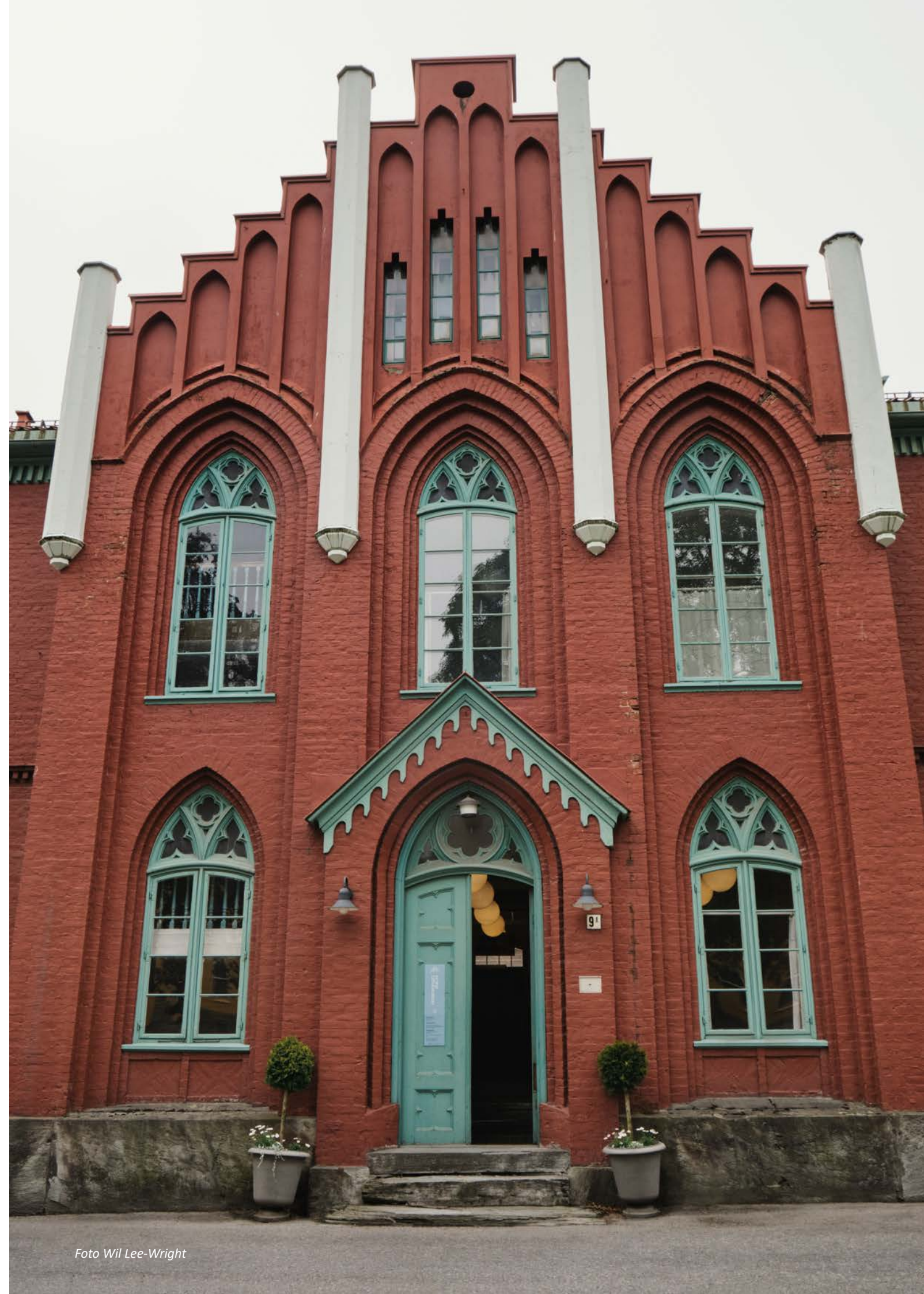

Foto Wil Lee-Wright

Rindal skimuseum

tidligere Rindal bygdemuseum, var opprinnelig et friluftsmuseum med femten bygninger fra området, blant annet ei trønderlån, trøskarlåve, smie og husmannsplass. I 2014 ble det åpnet skimuseum i Heggemsfjøsset, og museet skiftet navn til Rindal skimuseum. Her presenteres skimakertradisjonene som Rindal er kjent for, fra lokal håndverkstradisjon til industriproduksjon av ski. Even Landsem, gründeren som grunnla Landsem skifabrikk og utviklet den til å bli Rindals største arbeidsplass, har fått en sentral plass i utstillingene. Utstillingene omfatter også en stor samling av Landsem vinnnerski, for eksempel de Magne Myrmo brukte da han i Lahti i 1974 ble siste verdensmester på treski. Det gamle Heggemsfjøsset representerer et typisk trekk ved nordmørsk byggeskikk og har en naturlig plass i museumstunet.

Museet ble nominert til Statens byggeskikkpris i 2015 og til European Museum of the Year i 2017.

Skimakerkurs ved Rindal skimuseum

I 2025 gjennomførte Rindal skimuseum for første gang et skimakerkurs i tradisjonell treskimaking, ledet av skimaker Thomas Aslaksby. Kurset er et viktig tiltak for å ivareta og videreføre håndbåren kunnskap og skimaking som tradisjonshåndverk. Det bygger videre på museets langvarige samarbeid med Norsk ski- og skimakarforeining om treskidager, og på tidligere formidling der Aslaksby har demonstrert skimaking og holdt foredrag under treskifestivalen. Disse aktivitetene har over tid skapt stor interesse for håndverket hos et bredt publikum.

Kurset samlet totalt sju deltakere over fire dager, fra fredag ettermiddag til mandag ettermiddag, deriblant to ansatte ved museet og fem eksterne deltakere. Tiltaket var rettet mot å styrke praktisk kompetanse knyttet til skimakertradisjonen i Rindal. Deltakerne fikk både historisk og praktisk innføring i tradisjonell skimaking, og fulgte hele prosessen fra valg av emner til ferdige ski. Gjennom arbeid med enkle håndverktøy som øks og høvel laget hver deltaker et par heltreski for bruk i løssnø. Kurset omfattet blant annet materialkunnskap, forming av ski, damping og bøying, dekor, overflatebehandling og plassering av bindinger. Etter endt kurs fikk deltakerne med seg sine egne ski hjem.

En tydelig effekt av skimakerkurset var den sosiale og menneskelige dimensjonen som oppsto blant deltakerne – noe også arrangørene erfarte. I løpet av kursdagene ble museet omformet til en konsentrert læringsarena, der deltakerne møtte hverandre med ulik bakgrunn og erfaring, men med en felles vilje til å lære. Det ble lagt til rette for å lytte og observere, prøve og feile, og utvikle ferdigheter gjennom praktisk arbeid.

Et slikt kurs stiller krav til tid, tillit og tålmodighet. Deltakerne ble både utfordret og veiledet, og erfarte hvordan læring og mestring vokser fram gjennom langsomt og konsentrert håndverk. Kurset skapte fellesskap, glede og stolthet over å skape noe med egne hender, og la grunnlag for samhold og nye relasjoner. Hele prosessen ble fotodokumentert av deltakerne selv, noe som både styrket refleksjon rundt egen læring og har bidratt til dokumentasjon av skimaking som levende, håndbåren kunnskap.

For Rindal skimuseum har det vært særlig viktig at ansatte deltok aktivt i kurset. Dette bidrar til å forankre håndverkskompetansen i organisasjonen og styrker museets evne til å videreformidle skimakertradisjonen gjennom framtidige formidlingstilbud, verksteder og publikumsrettede aktiviteter. Samtidig har kurset åpnet museet som arena for kunnskapsdeling mellom fagpersoner, entusiaster og lokalsamfunn.

Skimakerkurset knytter an til Rindals lange historie som sentrum for norsk skimakertradisjon – en tradisjon museet arbeider aktivt med å gjøre levende gjennom både faste tilbud, treskidager og festivalaktiviteter. Kurset hadde venteliste, og det er stor interesse for å gjennomføre flere kurs.

Planer for levende skiverksted

Museets kafé viste seg godt egnet til kursvirksomhet i lavsesong. Museet ser nå på muligheten for å tilrettelegge deler av «skimakerlåven» som et fungerende verksted med gode arbeidsforhold. Målet er å kunne demonstrere og praktisere skimaking og vedlikehold av ski gjennom hele året, og å etablere et levende skimakerverksted – på samme måte som kystmuseene har sine båtverksteder.

Foto: Rindal skimuseum

Trondheim kunstmuseum

ble opprettet i 1997 av staten, som med det overtok Trondhjems Kunstforenings galleribygning og samling. Kunstforeningen ble etablert i 1845 etter initiativ fra professor og maler J.C. Dahl. Trondheim kunstmuseum har til formål å skape interesse for, bidra til engasjement og refleksjon og øke kunnskap om bildekunst og andre visuelle uttrykksformer. Museets virksomhet bygger på en rik kunstsamling med tyngdepunkter i norsk gullalder, mellom- og etterkrigstid og samtid. Hovedvekten ligger på tiden etter 1960. Museet er et dokumentasjons- og kompetansesenter for regionen, og skal – så langt det er mulig – søke å fange opp vesentlige nasjonale og internasjonale strømninger. Museet skal bidra til kunstformidling i et nasjonalt nettverk.

Museet har to visningssteder: TKM Bispegata og Håkon Bleken-senteret på Gråmølna.

Lorck Schive Kunstpris

Trondheim kunstmuseum har siden 2013 arrangert Lorck Schive Kunstpris. Prisen og utstillingen er et samarbeid mellom Christian Lorck Schive og hustrus legat og Trondheim kunstmuseum. Kunstprisen er en av Norges mest betydningsfulle kunstpriser, og har som formål å skape debatt og interesse rundt samtidskunsten ved å fremheve fremragende kunstnere. Lorck Schive Kunstpris gir publikum en unik mulighet til å oppleve samtidskunst på sitt mest aktuelle og nyskapende. I løpet av utstillingsperioden velger en internasjonal og uavhengig fagjury en prismottaker.

I 2025 åpnet den syvende prisutstillingen på Trondheim kunstmuseum for over 600 besøkende i museumshagen på baksiden av museet. I strålende høstsol fremførte artisten Sara Fjeldvær musikk, før ordfører Kent Rantum stod for den offisielle åpningen med tale og blomster-overrekkelse til de fire nominerte kunstnerne som i årets utstilling viste både video, skulptur, lyd og performance – i et sterkt og sammensatt kollektivt uttrykk.

Det myldret av publikum i alle aldre, og flere forbi-passerende stoppet opp ved arrangementet som hadde som mål å senke terskelen for folk i byen til å oppsøke

og oppleve samtidskunst. Det ble delt ut boller, popcorn og servert kaffe til alle de oppmøtte, og museet åpnet også opp dørene på baksiden av bygget slik at de besøkende kunne gå rett inn i utstillingen med verk av Anawana Haloba, Silje Linge Haaland, Toril Johannessen og Marthe Ramm Fortun. Nye og gamle besøkende fikk oppleve samtidskunst på sitt mest utfordrende og poetiske, men også hvordan den gir oss anledning til å stoppe opp, lytte, sanse – og tenke. I museumshagen var det også satt opp en bålpanne der restmaterialet fra Toril Johannessens skulpturer i furu ble brent. Flere slo seg ned på vedsekkene som lå i stabler, det ble en plass å samles rundt, og en påminnelse om prosess, transformasjon og det som blir igjen.

Lorck Schive-nominerte Marte Ramm Fortun avsluttet åpningsdagen med premiere på sin performance MUSEVISA der hun tok i bruk egen kropp og stemme for å utforske makt, frihet og sårbarhet. Performansen ble gjennomført ukentlig gjennom utstillingsperioden, og en strøm av mennesker fulgte Ramm Fortuns rute på åpningsdagen - fra museets opprinnelige skulptursal inne i museumsbygget og ut på gata der hun aktiverte rommet og historiene i og rundt kunstmuseet.

Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum

er et museum med nasjonalt ansvar for å samle, forvalte og formidle kunsthåndverk og design. Det ble grunnlagt i 1893, og startet umiddelbart å samle på sin egen samtids kunsthåndverk og design. Art nouveau og «alt» fra Japan var ypperste mote, og disse to fokusområdene er siden blitt forsket på, supplert og stilt ut i museet. I tillegg er fortidens bruksgjenstander og kunsthåndverk, fra antikke oljelamper til barokke drakter og dragesølv, representert med enestående eksemplarer i museets samlinger.

Sammen med organisasjonen Norske Kunsthåndverkere og kunstindustrimuseene i Oslo og Bergen, har museet siden 1990 hatt ansvar for Norske kunsthåndverkers fond for innkjøp av norsk kunsthåndverk fra samtiden.

Museet har ansvar for formidlingen i Stiftsgården og på Austrått.

Fra publikumsstengt museumsbygg til kø rundt hjørnet!

2025 var året Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum endelig kunne gjenåpne deler av museet for publikum! Arbeidet med å flytte samlingen på 30.000 objekt til eksterne magasin pågikk fortsatt gjennom hele året, men Storsalen i første etasje kunne samtidig omdisponeres til utstillinger.

Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum gjenåpnet med et smell; fra publikumsstengt inngang til kø fra inngangen rundt hjørnet og ned Erling Skakkes gate da Hannah Ryggen Triennalen 2025 åpnet fredag 4.april. Trondheims egen kunsthøst startet to dager tidligere med avduking av kunstverket Solange #32 på fasaden av museumsbygget i Munkegata. Verket bestod av et 7 x 23 meter hvitt stillasnett med en setning brodert i knallrosa tyll. Setningen var formulert i samarbeid med befolkningen i Trondheim via to workshops høsten 2024. Den østerrikske kunstneren Katharina Cibulka har til nå skapt over 30 kunstverk i Solange-prosjektet verden over, men dette var første gang det ble vist i Norden.

For første gang ble det også utviklet et besøksprogram for internasjonale journalister under Hannah Ryggen Triennalen. I samarbeid med Utenriksdepartementet (UD) og norske ambassader i utvalgte land, inviterte vi sju journalister fra Danmark, Tyskland, Kroatia, Serbia, Mexico, Sør-Korea og Japan, samt en kurator fra England. Dette resulterte i reportasjer om triennalen og Trondheim både på tv og radio, omtaler i aviser og nettmagasin, og et møte

med direktøren for Franz Mayer Museum i Mexico om et fremtidig utstillingssamarbeid. I anledning besøksprogrammet inviterte ordfører Kent Ranum til en mottagelse på Rådhuset for journalistene som fikk treffe samarbeidspartnere i triennalen, samt representanter fra UD, kunstbransje, reiseliv og øvrig næringsliv.

En triennale er en utstillingssyklus som gjennomføres hvert tredje år, og hver utgave har et eget tema. For 2025 var tittelen MATER og temaet spant ut av det latinske ordet for «mor», som også er opphav til ord som «materie» og «materialitet». Triennalen tok utgangspunkt i Ryggens tematisering av mors- og kvinnerollen, i hvordan verkene hennes er forbundet med naturen rundt henne, og i hvordan hun vever seg inn i tekstiltradisjonen og viderefører arven fra dens mange «formødre».

Utstillingen presenterte en rekke samtidskunstnere som tok for seg moderskap og omsorgsroller, som nærmet seg materialitet fra et økologisk perspektiv, eller som søkte mot tradisjonen for å utforske og forstå sin individuelle og kulturelle identitet.

Som tidligere triennaler, la vi også i 2025 vekt på samarbeid. Antall triennalepartnere med egne utstillinger vokste fra fire i 2022 til sju i 2025. I tillegg til Ørland/Bjugn kunstforening, Trondheim kunstmuseum, Kunsthall Trondheim og K-U-K Kjøpmannsgata Ung Kunst, ble Trøndelag senter for samtidskunst, Galleri Dropsfabrikken og Trondhjems kunstforening innlemmet som triennalepartnere. Den første uka kunne man derfor delta på hele sju åpninger og flere arrangement som kunstnersamtaler, familieverksted og boklanseringer.

Den aller siste utstillingsåpningen under triennalen var det Ørland/Bjugn kunstforening som stod for 24. mai. Da viste Márjá Karlsen, årets triennalekunstner, fram sitt arbeid etter en måneds opphold i Hannah Ryggens landskap på Ørlandet.

Hannah Ryggen Triennalen 2026. Foto: Wil Lee-Wright

Museet Kystens Arv

er et kystkulturmuseum etablert i 1986 med immateriell kulturarv og bærekraft i fokus. De faglige ansvarsområdene er fangst og sesongfiskeri med sørtrøndersk deltagelse i og utenfor Trøndelag, klinkbygde båter og kulturuttrykk knyttet til båten: båtbygging, segling, tekstil, kysthåndverk og handlingsbåren kunnskap innen kystkultur. Gjenstandssamlingen og de kulturhistoriske fotoene i samlingen gjenspeiler disse temaene.

Bygging og bruk av den klinkbygde båten, i særlig grad den lokale åfjordsbåten, er sentralt i museets arbeid, og i båtbyggeriet produseres det klinkbygde tradisjonsbåter året rundt.

Besøkssted er museets anlegg i Stadsbygd med båtbyggeri, kystgård og publikumsbygg som åpnet i 2017, med utstillinger, båthall og publikumsfasiliteter.

Knarr – et sjuårig under

Museet Kystens Arv har i 2025 bygd en klinkbygd båt av typen knarr, et lite frakteskip fra vikingtiden. Det er en teknisk krevende båt å bygge, både fordi den har et helt spesielt «oppsamlingsbord» i hver ende av båten, og fordi det er en brutt tradisjon fra datidens båtbyggere og til dagens. Båtbyggerne måtte også gjøre noen avveininger med tanke på at kjøper ønsket motor i båten. At knarren er årets høydepunkt, skyldes også alt arbeidet som ligger bak å få noen til å ønske seg en knarr, og dertil bestille en!

Ved midnatt 22. juni 2018 kom det inn en melding via sosiale medier til museet:

- Hei, jeg lurte på hvilket prisleie en nybygd fembøring (turbåt) vil ligge i og ca byggetid. Mvh Bengt

Det er ikke uvanlig at forespørsler om båter kommer i sene nattetimer, i ferier, helger, via telefon, meldinger og epost. Ett år kom det en mann sågar syklende fra Nederland i ens ærend – og båt ble det. Båtbyggeriet ved museet er en produksjonsbedrift som forholder seg til et marked i tillegg til formidling, og svarer på alle henvendelser fordi man kan aldri vite hva som vil ende med kontrakt og bygging. Det kan også gå lang tid mellom første henvendelse til ferdig båt, med god grunn. Nesten alle båt-henvendelser må tilpasses kjøper.

Med kjøperen Bengt Rotmo gikk det sju år fra første kontakt til ferdig knarr. Men var det egentlig knarr han ønsket pris på i utgangspunktet? Selv om det var en fembøring som ble nevnt i meldingen, tilsa båtbyggernes erfaring at det kanskje ikke var en fembøring som var den riktige båten til den bruken som Bengt hadde signalisert. De begynte å arbeide med flere båttyper. Båtbyggerne innhentet kunnskap om ekspedisjonsbåter mens de forholdt seg hele tiden til klinkbåttradisjonen og bygge-måten de har i ryggmargen.

Det viste seg at hans ønske om en turbåt, var en turbåt til Grønland. Etter flere runder med segling og testing på Trondheimsfjorden, utlån av båter, nye kontraktsforslag, endringer, kostnadsoverslag, diskusjoner og motor vs. ikke motor, ble det bestilt en knarr på 40 fot.

Resultatet er en fornøyd kjøper med en knarr som skal sjøsettes i juni 2026. Det blir et historisk øyeblikk for klinkbåttradisjonen i Trøndelag. Byggingen av knarren gir båtbyggerne ny erfaring, samtidig som den handlings-bårne kunnskapen videreutvikles og forankres i et levende fagmiljø. Prosjektet representerer dermed ikke bare et historisk øyeblikk for klinkbåttradisjonen i Trøndelag, men også et aktivt bidrag til å ivareta en del av vår felles immaterielle kulturarv.

Klinkbåttradisjonen ble i 2021 innskrevet på UNESCOs liste over menneskehetens immaterielle kulturarv. Byggingen av knarren er et konkret eksempel at immateriell kulturarv holdes levende gjennom faktisk bruk, nytolkning og videreføring. Arbeidet med knarren har ikke bare vært et båtbyggerprosjekt, men et tverrfaglig løft for hele museet. For å sikre god formidling og felles forståelse jobbet museet med en grundig innføring i knarrtypen og knarrrens historie.

Et felles prosjekt med båtkjøper Bengt Rotmo (foran), museumsansatte, ildsjeler, elever og museumsvenner da knarren ble båret ut i november 2025.
Foto: Hilde Murvold

Kystmuseet i Sør-Trøndelag

Museets historie strekker seg tilbake til 1981. Da opprettet Hitra kommune Hitra bygdesamling, som i 1994 ble skilt ut som stiftelse under navnet Sørfosen Museum, og som fem år senere fikk dagens navn. Museet arbeider med nyere tids kystkultur og samtidshistorie. Blant temaene er kombinasjonsbruk, fiskevær, handel og kontakt med markedene, fiske- og hermetikkindustri samt kystnatur. Det nasjonale museumsnettverket for fiskerihistorie og kystkultur har tildelt Kystmuseet et særlig ansvar for å sikre kunnskapen om framvekst og utvikling av norsk havbruksnæring. Denne næringen dokumenteres og formidles gjennom utstillinger, publikasjoner og publikumsomvisninger på ulike havbruksanlegg og fabrikker. Museet har et omfattende havbruksarkiv.

Kystmuseet har museumsanlegg på Fillan, Sandstad, Dolm og Hemnskjela.

Norsk havbruksarkiv

I desember 2025 kunne Kystmuseet i Sør-Trøndelag markere at et viktig femårig prosjekt var fullført. Norsk havbruksarkiv – 220 hyllemeter med verdifullt kildemateriale fra norsk havbrukshistorie – er nå endelig ordnet, registrert i ASTA og gjort søkbart gjennom Arkivportalen. Her ligger historien om en næring som, til tross for perioder med turbulens, har utviklet seg til å bli landets nest viktigste eksportnæring.

Arkivet består av hele 73 arkivskapere. Blant de mest sentrale er organisasjoner som Fiskeoppdretternes Salgslag (FOS), som fra 1974 og frem til konkursen i 1991 fungerte som det nasjonale salgsapparatet for oppdrettsfisk. Konkursen regnes som en av de mest betydningsfulle hendelsene i norsk havbrukshistorie. Arkivet inneholder også materiale fra flere foreninger, blant annet Norges Fiskeoppdretteres Forening (NFF), stiftet i 1970. Dette var en sentral aktør i oppbyggingen av oppdrettsnæringen. I tillegg rommer arkivet en rekke privatarkiv etter pionerer og enkeltpersoner – deriblant smølværingen Ingar Holberg, som startet sine oppdrettsforsøk allerede tidlig på 1960 tallet.

Innsamlingen av dette omfattende materialet ble påbegynt allerede midt på 2000 tallet av havbrukskonservator Hans Ulrik Hammer. I 2021 satte museet av ressurser for å starte arbeidet med å systematisere og tilgjengeliggjøre arkivet. Siden den gang har museet hatt fem personer i arbeidspraksis, hvorav tre senere har fått faste stillinger i andre virksomheter. I tillegg har tre personer bidratt frivillig, blant dem tidligere fiskerisjef i Trøndelag, Alf Albrigtsen.

Prosjektet har mottatt økonomisk støtte fra to aktører. Eierstiftelsen Kystmuseet i Sør-Trøndelag bevilget midler for oppstart, og i 2023 mottok museet også støtte fra Nasjonalarkivet (tidligere Arkivverket), som muliggjorde ansettelsen av én prosjektmedarbeider i ett år. Utover dette har Kystmuseet i Sør-Trøndelag selv finansiert hoveddelen av prosjektet. Nasjonalarkivet, Trondheim (tidligere Statsarkivet i Trondheim) har bidratt med egnede arbeidsstasjoner, arkivmateriale og faglig rådgivning gjennom hele prosessen.

Kystmuseet i Sør-Trøndelag trekker fram havbruksarkivet som årets store høydepunkt. Det representerer et viktig bidrag til vår felles historieforståelse og er resultatet av solid innsats fra museets dyktige og dedikerte medarbeidere.

Fra venstre: Prosjektleder Bente Heggvik, arbeidspraktikant Maiken Berg, medarbeider Bjørg Alise Antonsen og prosjektmedarbeider Julie Simonsen. Foran to av totalt fem reoler med arkivmateriale. Foto: Hans Jakob Westermann Farstad

Trondhjems Sjøfartsmuseum

ble etablert i 1919 og har siden 1967 holdt til i det gamle Slaveriet, også kalt Brattørvakta, fra 1784. Bygget er fredet og eies av Trondheim Havn. Museets hovedoppgave er å ta vare på, synliggjøre og formidle den maritime historien til Trondheim og omegn.

I samlingen, som i hovedsak er innsamlet av Trondhjems Sjømandsforening, finnes skutebilder, skips-, mannskaps- og portrettbilder, skipsmodeller, navigasjonsutstyr, sjøkart og en rekke privatarkiv etter sjøfartsrelaterte firma og foreninger. Videre finnes oversikter over Trondheims seilskipsflåte, over kapteiner, styrmenn og losere, samt mannskapslister og lister over inn- og utklarerte skip fra Trondheim på 1700–1800-tallet.

I 2015 ble seildampskipet «Hansteen» overtatt av Museene i Sør-Trøndelag, og det inngår nå som en del av Sverresborg Trøndelag folkemuseums driftsansvar på linje med Trondhjems Sjøfartsmuseum. Nytt av året er at vi også har begynt å seile seildampskipet, i tillegg til den kullfyrte dampmaskinen. Ved gode forhold har vi kommet opp i 9 knop.

Den enes død den andres brød? – Vrakberging i seilskutetiden

I 2025 har ansatte ved Trondhjems Sjøfartsmuseum jobbet med en veggutstilling knyttet til vrak og forlis. Dette er starten på en større fysisk utstilling som åpner til sommersesongen 2026, og har fått den treffende tittelen «Den enes død den andres brød? – Vrakberging i seilskutetiden». Her er et utdrag fra teksten:

Forlis forekom nokså hyppig, og i en begrenset periode åpnet det seg muligheter for arbeid, ressursanking, kulturmøter og kjøp av vrakgods på auksjon. Ja, et vrak av et fullt utrustet handelsskip kunne utgjøre et viktig bidrag til beboerne langs norskekysten. Men hvem kunne tillate seg å utnytte andres ulykke på denne måten? La oss snu spørsmålet: hvem kunne tillate seg å la være?

På 1700- og 1800-tallet var det mange seilskip som forliste langs kysten av Norge. Flest skip forliste langs sørlandskysten på grunn av trafikken til og fra Østersjøen. Her kunne det være snakk om et titalls forlis i året, kun innenfor et begrenset område. På øyene Hitra og Frøya utenfor Trondheimsfjorden forliste nærmere 40 skip i perioden 1715-1820. Ofte omkom hele, eller deler av mannskapet, og det var kun lokalbefolkningen på stedet som kunne bidra med berging av skip, last og folk.

Vrakberging var et lovlig og ikke minst lovpålagt arbeid. Det fantes ingen andre alternativer, og det handlet om gjensidig nytte. Skipseierne fikk den bergede lasten tilbake eller omgjort til mynt ved auksjon, samt nødvendig dokumentasjon til forsikringsagentene. For kystboerne utgjorde vrakbergingen én av flere lønnede binæringer, i tillegg til fiskeriet og gårdsdriften. Berging av skipsvrak var ikke en umoralsk utnyttelse av andres ulykke, men en viktig del av norsk kystkultur, hverdagsliv og økonomi. Plyndring av forliste skip kunne også forekomme, men de aller fleste kystboerne holdt seg i skinnet – i hvert fall så godt det lot seg gjøre, der de levde med det mektige og uregjerlige havet som nærmeste nabo.

Samfunnsoppdrag og samfunnsrolle

I museumsmeldingen fra 2020-21, definerer Stortinget museene som sentrale aktører i den grunnleggende infrastrukturen for demokrati og frie ytringer. Museene i Sør-Trøndelag skal være en aktiv og tydelig samfunnsaktør. Dette gir seg konkrete utslag i museumspraksisen ved at flere stemmer slipper til, også de kritiske, og at tause grupper blir synliggjort.

Bærekraft

FNs bærekraftsmål har de tre dimensjonene miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. MiSTs strategiske handlingsplan fra 2023 framhever spesielt fire av bærekraftsmålene.

Gode museumsopplevelser er alltid et bidrag til **god helse og livskvalitet**. Museene er aktive samfunns-aktører som gjennom arrangementer og aktiviteter skaper engasjement og tilhørighet, sprer kunnskap, gir opplevelser og gode sosiale møteplasser. Dette er med å bidra til god helse og livskvalitet blant lokalbefolkning og andre besøkende. Ringve musikkmuseum har i 2025 fortsatt Ringve demenskor, i samarbeid med Trondheim ressurscenter for demens, Trondheim kommune og Nasjonalforeningen for folkehelse. Rindal skimuseum stimulerer til lek og fysisk aktivitet for befolkningen, for eksempel gjennom skilek på tunet i vinterferien. De fleste museene har også frivillige som finner mening i å bidra til museenes virksomhet.

Museene bidrar til **god utdanning** og livslang læring gjennom både pedagogiske tilbud for barnehager, skoler og høyere utdanning, og foredrag og kurs. Rørosmuseum har i over tjue år arrangert håndverksdager ved Bygningsvernssenteret, i tillegg til at de er en viktig samarbeidspartner for utdanning innenfor tradisjonelt bygghåndverk ved Fagskolen i Innlandet og NTNU. MiST tilbød i 2025 fjorten pedagogiske opplegg gjennom Den kulturelle skolesekken (DKS), og flere utenfor DKS-ordninga, i alt 85 tilbud for skoler og barnehager. For eksempel har Museet Kystens Arv opplegget «Den store lofotreisa» for alle 5. og 6. klassinger i Indre Fosen kommune, om trøndernes deltagelse i lofotfiske på 1800-tallet.

All forvaltning og trygg ivaretagelse av museenes samlinger er i seg selv viktig **for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv**. I 2025 har MiST på dette området særlig arbeidet for å realisere et felles bevaringssenter med bedre oppbevaringsforhold for museums-gjenstandene vi forvalter. Vi fortsetter den omfattende flytteprosessen på Nordenfjeldske kunstindustrimuseum som er nødvendig for å ivareta samlingene der. Museet Kystens Arv formidler også livet i havet gjennom utstillinga «IN STATERA: Om livet i Trondheimsfjorden».

Museene er troverdige formidlere av kunnskap i lokalsamfunnene sine, og viktige arenaer for offentlig samtale. Ved å både bygge tillit til offentlige institusjoner og stille spørsmål ved sosiale, kulturelle og politiske utviklingstrekk, bidrar de til **fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner**. Museene jobber aktivt med å framheve og inkludere forskjellige perspektiver og usynlige grupper, for at flest mulig skal føle at de er en del av samfunnet museene henvender seg til. Sverresborg har arrangementer som inviterer brede publikumsgrupper til museet i anledning påske, sommer og jul, og som formidler generelle trekk ved samfunns-utviklinga i Norge de siste 200 årene. I tillegg har Sverresborg de siste årene jobbet spesielt med å dokumentere historien til de reisende, en av Norges nasjonale minoriteter. Flere av verkene under årets Hannah Ryggen-triennale tematiserte også morskap i vanskelige situasjoner som krig og konflikt, som indiske Sheba Chhachhi og Sonia Jabbar sitt verk «'Når våpenet heves, stopper dialogen ...': Kvinners stemmer fra Kashmir-dalen».

Universell utforming og tilrettelagt innhold

De fleste nyere publikumsbyggene er godt fysisk tilrettelagt med ramper, heis og automatiske dører, mens andre ikke er universelt utformet. Dette gjelder særlig de leide byggene. Det er også utfordringer i mange antikvariske bygninger. Museene arbeider kontinuerlig med tilrettelegging av besøksarenaer, innhold og tilbud, slik at det skal bli tilgjengelig for alle. Dette gjelder alt fra bedre skilting og lyssetting til grusing av veier. I 2025 har blant annet lokalet for den nye utstillingen «Ut i verden» ved Orkla industrimuseum fått bedre universell utforming.

Mangfold og inkludering

Det er et mål at museene skal inkludere og være tilgjengelig for alle, uavhengig av for eksempel alder, kjønn, seksuell orientering, etnisitet og språk, kulturell og økonomisk bakgrunn. MiST arbeider jobber aktivt med mangfold i utadrettet virksomhet og i interne prosesser som rekruttering. Sverresborg Trøndelag folkemuseum er arena for «Aktiv i bedrift», en gruppe unge mennesker med funksjonsvariasjoner som har sin faste daglige arbeidsplass på Sverresborg. Museumsområdet er skjermet arbeidsarena og arbeidet er meningsfullt for deltakerne og nyttig for museet. Museet Kystens Arv hadde i 2025 en strategi om å få en større forståelse for sørsamisk kultur, og fikk satt i gang to nye prosjekter med sørsamisk tematikk. Med tilskudd fra Kulturdirektoratet, skal museet bidra til å gjenoppbygge en sørsamisk vinterboplass på Fosen. Museet er også i gang med en kartlegging av sørsamisk båttradisjon med tilskudd fra Sametinget. Begge prosjekter skjer i samarbeid med Saemien Sijte i Snåsa.

Museet som møteplass

Ifølge museumsmeldinga, viser undersøkelser fra blant annet USA at museer skårer høyere på tillit enn andre institusjoner. Som viktige aktører i det offentlige ordskiftet er det avgjørende for museene å ta vare på denne tilliten. Det er særlig viktig å sikre at det blir skapt rom for at ulike meninger kan møtes. Slik kan museene være en motvekt til framveksten av ekkokammer, konspirasjonsteorier og falske nyheter. Denne funksjonen er tett forbundet med at museene også er møteplasser i en mer bokstavelig betydning, for folk med felles interesser, for sosiale sammenkomster og for viktige markeringer i menneskers liv, og for annen kulturell aktivitet som teater og konserter. Møteplassfunksjonen kan utøves på ulikt vis, og publikumstall for totalbesøk viser at museene har en utvidet funksjon utover kjernevirksomheten. I 2025 har det vært avholdt 540 ulike arrangementer ved museene i MiST.

Trondheim middelalderfestival 2025. Foto: Erik Børseth

Thamshavnbanen. Foto: Stine Aasløkk

Helhetlig samlingsforvaltning og trygg ivaretaking

Forvaltning av den materielle og den immaterielle kulturarven er et av museets kjerneområder. Forvaltning krever både økonomiske og fysiske rammer, og ikke minst kunnskap og overblikk.

Samlingene

MiST forvalter samlinger som omfatter et stort mangfold av gjenstander, fra knapper og synåler, til skulpturer, togsett og gruveanlegg. Mye arbeid har blitt lagt ned i å utvikle et felles bevaringssenter for trygg ivaretagelse av samlingene, i samarbeid med valgt leverandør. Dette er i tråd med mål fastsatt i gjeldende strategisk handlingsplan, vedtatt i 2023. Felles Samlingsforum i MiST har hatt åtte samlinger i sitt første år, hvor innleggene særlig har handlet om prioritering i samlingene og flytteprosesser. Samlingsforum er også plattform for å utvikle og standardisere felles kultur, rutiner og praksiser innen samlingsforvaltning.

Samlingsutvikling

MiST tar inn få nye gjenstander i samlingene, og bare etter vurderinger i faglige inntakskomiteer. Prioriteringene av hvilke gjenstander som skal tas inn, gjøres enklere av at museene har ulike tematiske og geografiske fagområder. Samlingene har økt noe i omfang i løpet av 2025, men inntakene er gjort i tråd med innsamlingsplaner. En del gjenstander har også blitt avhendet eller destruert. Kystens Arv har blant annet avhendet en båt, mens på Orkla Industrimuseum har en kulturhistorisk bygning blitt tatt ut av samlingen. Nordenfjeldske kunstindustrimuseum forvalter Innkjøpsfondet for norsk kunsthåndverk, som finansierer innkjøp som blant annet bidrar til større mangfold i samlingene.

Registrering, digitalisering og tilgjengeliggjøring av samlinger og anlegg

For å få oversikt over samlingene våre og for å gjøre dem tilgjengelige for publikum, også utenfor fysiske utstillinger, er det avgjørende å registrere gjenstandene, fotografere dem, og publisere bilder og informasjon om gjenstandene på Digitalt Museum. I løpet av 2025 har vi registrert over 6 000 kunst- og kulturhistoriske gjenstander, 5900 gjenstander er fotografert, og 4600 er publisert. Etterslepet er fortsatt betydelig, da dette er arbeidsintensive oppgaver som ikke alltid har blitt like høyt prioritert samtidig som samlingene er omfattende. Flere av museene i MiST har imidlertid tatt grep for å få bedre oversikt over samlingene de forvalter.

I registreringsarbeidet er det spesiell oppmerksomhet omkring objekter som kan være av sørsamisk opprinnelse og/eller er knyttet til de reisendes kultur, slik at disse blir riktig identifisert. Dette for å bedre inkludering og synliggjøring av minoritetskulturers materielle og immaterielle kulturarv i våre samlinger.

Sverresborg forvalter en av Norges største fotosamlinger, som de har jobbet spesielt med i 2025. Ved siden av de 128 000 fotografiene som Sverresborg har registrert, har de også digitalisert 350 000 fotografier med støtte fra Fotograf Schrøders stiftelse. Orkla Industrimuseum fortsetter det omfattende arbeidet med å ordne Orklaarkivet, og Kystmuseet har i 2025 ferdigstilt ordninga av Havbruksmuseet. Flytteprosessen på Nordenfjeldske kunstindustrimuseum fortsetter, også takket være økonomisk støtte fra stat og Trondheim kommune.

MiST drifter Samlingsnett.no, en ressursbank for alle som arbeider med samlingsforvaltning i Norge.

Tilstanden til de kulturhistoriske bygningssamlingene

Det har kun vært mindre endringer i tilstandsgraden på bygningene de siste årene. Det er fortsatt store utfordringer med vedlikeholdsetterslep, og det er utfordrende å følge opp istandsatte bygninger tilstrekkelig. På Ringve har museet begynt å kartlegge Wesselbygningen for å restaurere den og åpne den for publikum. Sverresborg har gjort endringer i sine vedlikeholdsrutiner som vil kunne føre til mindre behov for omfattende istandsetting. Samtidig har de et vedlikeholdsetterslep som er beregnet til mellom 35 og 60 millioner kroner på den kulturhistoriske bygningssamlingen.

Rørosmuseet forvalter to ulike bygningssamlinger, med ulikt finansieringsgrunnlag og ulik forvaltning. Det er begrenset tilgang til ressurser til vedlikehold av Stiftelsen Rørosmuseets bygninger, men Bokstuggu i Sleggveien er satt i stand i 2025, og istandsettinga av vinduene på Pressemuseet Fjeld-Ljom har fortsatt. Vedlikeholdet av

eiendommene etter Røros Kobberværk har en årlig bevilgning som ledd i den vår langsiktige avtale med Klima- og miljødepartementet og Statsbygg.

Tilstand og oppbevaringsforhold for samlinger og anlegg

Oppbevaringsforholdene for de kunst- og kulturhistoriske gjenstandssamlingene, er fortsatt ikke gode. Kartleggingen fra 2023 som var finansiert av Trøndelag fylkeskommune, viste at 75 % av gjenstandsmassen vår oppbevares under ikke tilfredsstillende eller dårlige forhold. Årets tall fra museene viser det samme resultatet. Arbeidet som gjøres særlig med flytting av Nordenfjeldske kunstindustrimuseum sin samling bidrar til en svak bedring. Sverresborg arbeider også med å utbedre sine nærmagasiner. For å se de virkelig store endringene, er vi imidlertid avhengig av større, felles grep, som etablering av et nytt bevaringssenter. Dette har vært et viktig satsningsområde for MiST i 2025.

Tilstanden for den kulturhistoriske bygningsmassen er i stor grad lik som i 2024. Av 258 kulturhistoriske bygninger, har 65 tilstandsgrad 0 eller 1, mens 115 har tilstandsgrad 2 eller 3. 78 bygninger har ukjent tilstandsgrad. Sammenlignet med 2024, har færre bygg TG 2 eller 3, og flere ukjent tilstandsgrad. Dette skyldes at flere tilstandsvurderinger har blitt eldre enn ti år, og dermed ikke lenger er gyldige. Orkla industrimuseum planlegger nye tilstandsvurderinger av de fredede byggene tilknyttet Thamshavnbanen i 2026. Mange av bygningene som har ukjent tilstandsgrad, er dessuten demonterte bygg hvor det ikke foreligger klare planer for gjenoppsetting. De er likevel viktige deler av samlingene våre, som dokumentasjon på den trøndersk byggeskikk og historie. De kulturhistoriske bygningssamlingene våre trues også av klimaendringer som fører med seg villere og våtere vær.

NØKKELTALL

36 831 kunsthistoriske gjenstander

225 184 kulturhistoriske gjenstander

7 928 732 fotografier

461 privatarkiver

258 kulturhistoriske bygninger

45 fredede bygninger vi vedlikeholder

111 fartøy og båter

4 teknisk-industrielle anlegg

Samlingsforvaltning på Nordenfjeldske kunstindustrimuseum. Foto: Freia Beer

Tømming av magasin. Foto: Erik Børseth

Relevant formidling

Den gode besøksutviklingen fra de siste årene har fortsatt i 2025. Målet for vår formidling er at vi vil berøre vårt mangfoldige publikum. Formidlingen vår skal være tilgjengelig for alle, strekke seg utover de fysiske rammene til museet og gi opplevelser og kunnskap som grunnlag for selvstendig refleksjon.

Besøk og besøksutvikling

Det samlede besøkstallet for MiST økte med 5 % fra 2024, til over 296 000 besøkende. I tillegg til disse som løste billett ved museene, benyttet over 165 000 personer seg av andre tilbud ved museene – kaféer, konserter, forestillinger og andre eksterne arrangementer. 23 % av de besøkende er barn og unge. Økningen i besøk skyldes særlig at Nordenfjeldske kunstindustrimuseum er delvis åpent igjen. Museet Kystens Arv har også hatt et godt år, godt hjulpet av billettene de har solgt i forbindelse med forestillingene av «Den siste viking» som har vært satt opp på museumsområdet.

Vi benytter data fra billettsystemet vårt til analyse av besøkstallene. I tillegg har Norfakta i 2025 gjennomført en publikumsundersøkelse for oss. Hovedfunnet er at folk i Trøndelag har for dårlig kjennskap til våre museer. Fordelen med dette, er at vi kan få forholdsvis store utslag av små tiltak for å øke bevisstheten om museene i utvalgte målgrupper.

Stor aktivitet

Ved siden av de mange åpne møtene, konsertene og andre arrangementene som finner sted på museene, har vi hatt over 120 utstillinger i 2025, hvorav 40 nye av året. På Trondheim kunstmuseum og Nordenfjeldske kunstindustrimuseum var utstillingene i forbindelse med Lorck Schives kunstpris og Hannah Ryggen-triennalen høydepunkter. Harpeutstillinga på Ringve musikkmuseum har vist fram ulike sider ved et grunnleggende instrument i menneskehetens historie. Orkla Industrimuseum har åpnet den nye utstillinga si «Ut i verden», som viser hvordan gruva knyttet samfunnet på Løkken sammen med resten av verden.

Digital formidling

Museene i MiST arbeider med digital formidling på flere felt. Digital formidling kan oppleves uavhengig av tid og sted, kan nå målgrupper som ikke kan besøke oss fysisk, og fungerer som en forlengelse av det fysiske besøket. Mye av innholdet som utvikles for sosiale medier har som formål å vekke nysgjerrighet om museene og lokke besøkende, men også slik markedsføring har et faglig grunnlag.

Norges musikkmuseum – Ringve og Rockheim har produsert flere episoder av podcastene «Bak låta», blant annet med årets Hall of Fame-artister, og «Når Nyhavna blir borte», om følgene for utbygginga av området for kulturaktørene som holder til der. Museet Kystens Arv tilrettelegger sin konto på Instagram for et internasjonalt båtinteressert publikum, hvor de formidler fra båtbyggeriet og oppnår stort engasjement. Nordenfjeldske kunstindustrimuseum bruker videoer i sosiale medier til å formidle arbeidet som gjøres for å sikre og flytte samlingen. Rørosmuseum bruker fortsatt Kulturpunkt aktivt for formidling blant annet i Røros sentrum og i Stortvart-området, og blant andre Sverresborg har publisert fagartikler på Digitalt Museum knytta til aktuelle utstillinger.

Formidlerforum i MiST har fortsatt arbeidet med å følge opp strategiplanen for barn og unge. Årets innsats har vært retta inn mot å utvikle en pilot i digital formidling med nettopp barn og unge som målgruppe. I 2025 har museene utforsket ulike digitale løsninger, og utforskningen skal i 2026 lede fram til konkrete piloter på hvert museum.

DKS – Den kulturelle skolesekken

De samlede tallene over barn og unge som har deltatt i pedagogiske opplegg eller gjennom DKS er forholdsvis stabile, men med en liten nedgang sammenlignet med 2024. Nesten 45 000 barn og unge har deltatt på pedagogiske opplegg ved et MiST-museum, og over 11 000 av disse har deltatt gjennom tiltak knytta til Den kulturelle skolesekken.

Godt innarbeidede opplegg som «Det samiske Trøndelag» på Sverresborg og «Verdensarven som veiviser» på Rørosmuseum, har fortsatt også i 2025. Det samme gjelder «Musikk og dans» på Rockheim, hvor Trondheims skoleklasser i 10. trinn har lært å danse swing, laget en egen dans og blitt med på en tidsreise gjennom 50-tallets rockefilmer.

På Kystmuseum på Hitra har DKS-opplegget om «Russerforliset» fortsatt, hvor elever fra 3.-4. trinn skal prøve å finne ut hva som egentlig skjedde da et russisk seilskip havarerte utenfor Kvernvær i 1760. Museet Kystens Arv har i 2025 hatt et opplegg knytta til spelet om «Den siste viking», hvor 400 elever fra Indre Fosen kommune fikk se forestillingen i museets uteamfi.

I 2025 har MiST utviklet en oversikt på hjemmesidene våre over ulike pedagogiske tilbud for skoler og barnehager ved de ulike museene. Disse er forankret i skolenes læreplaner.

Ungdommer i Musikkhagen, Ringve. Foto: Vidar Alvik

Bergstadvandring. Foto: Øystein Engan

NØKKELTALL

461 806 besøkende totalt

121 utstillinger totalt

541 åpne møter, foredrag og seminarer

44 840 barn og unge på besøk med pedagogisk opplegg

14 opplegg i Den kulturelle skolesekken

Solid kunnskapsproduksjon

Solid kunnskapsproduksjon står sentralt i samfunnsoppdraget til MiST, og skal danne grunnlaget for museenes arbeid med relevant formidling, helhetlig samlingsutvikling, trygg ivaretaking og aktiv samhandling. MiST er en kunnskapsinstitusjon og skal være kunnskapsbasert i alt sitt arbeid.

Forskningsutvalget

Forskningsutvalget, sammen med ledelsen, har et overordnet ansvar for å legge til rette for FoU-arbeidet i MiST. NTNU bidrar med en ekstern representant i utvalget.

Oppfølging av MiST sin plan for kunnskapsutvikling er førende for arbeidet. Planen har en bred tilnærming til forskning og kunnskapsutvikling, og legger til rette for at alle museets faggrupper kan bidra til kunnskapsproduksjon på sitt område. Det er satt av et budsjett til å følge opp tiltakene i planen. I 2025 ga utvalget blant annet støtte til åtte vitenskapelige reiser, fra arkivbesøk til konferanser og seminarer. Tre interne prosjekter for kunnskapsutvikling mottok stipend, og det ble avholdt internt seminar om prosjektutvikling, søknadsskriving og annen faglig skriving. Årets KULMiST-seminar, som arrangeres i samarbeid med kulturminneforvaltning (KULMI) ved NTNU, samlet over 50 deltakere rundt temaet «Utstilling, formidling og tilgjengelighet».

Immateriell kulturarv

De fleste av museene arbeider til daglig med den immaterielle delen av kulturarven, med tanke på forvaltning, forskning og formidling, og alle museene har i sine handlingsplaner en tydelig retning for arbeid med feltet.

Museet Kystens Arv har et særskilt ansvar for den nordiske klinkbåttradisjonen, som ble skrevet inn på UNESCOs representative liste over immateriell kulturarv i 2022. I 2025 fikk museet tilskudd fra Sametinget for å kartlegge den sørsamiske båttradisjonen og fra blant andre Kulturdirektoratet til å gjenoppbygge en vinterboplass ved Langvatnet i Åfjord. Begge prosjektene utføres i samarbeid med Saemien Sijte. Båtbyggeriet ved museet har i 2025 også bygd en knarr, et lite vikingskip. Dette har vært et viktig kunnskapsutviklingsprosjekt, ettersom tradisjonen for hvordan slike båter bygges har vært brutt. Båtbyggerne har dermed i stor grad vært nødt til å finne ut på nytt hvordan båten skulle bygges. Rørosmuseet og spesielt Bygningsvernssenteret arbeider spesielt med å dokumentere og gi opplæring i håndverk. Hvert istandsettingsprosjekt gir muligheter for kunnskapsutvikling, og det er gjennomført innføring

i bygningsfag for byggfagelever og lærlinger. Bygningsvernssenteret er også læringsarena for Fagskolen Innlandets tilbud innen bygningsvern, og samarbeidspartner for bachelorstudiet i tradisjonelt byggghåndverk ved NTNU.

Trondheim kunstmuseum veileder og underviser nysgjerrige i kunst- og håndverksteknikker i verkstedet sitt. Rindal skimuseum har gjennomført kurs i treskilling. Orkla Industrimuseum gjennomfører opplæring i drift av eldre jernbaner. Dette bidrar til å sikre kunnskap som blant annet museets tilbud på Thamshavnbanen er avhengig av.

Masterstipend

MiST deler hvert år ut inntil to stipender på 25 000 kr hver, til studenter som skriver masteroppgave innen museenes ulike fagområder og praksiser. Natalia Sokolowska fikk i 2025 ett av stipendene på bakgrunn av sin masteroppgave i kunsthistorie om skeive perspektiver på flere kunstnere og verk i Trondheim kunstmuseums samling. Trine Welle fikk årets andre stipend for sin masteroppgave i kulturminneforvaltning om museal bruk og formidling av den immaterielle kulturarven tilknyttet tradisjoner og byggeskikk i sørsamiske gammer, hvor Sverresborg var et av studieobjektene.

Samarbeid med NTNU og andre utdanningsinstitusjoner

I 2025 ble det signert en ny overordnet samarbeidsavtale mellom MiST og NTNU. Det ble også signert en pilotavtale på fakultetsnivå mellom MiST og Det humanistiske fakultet og Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap ved NTNU. MiST er en viktig samarbeidspartner for mange studieprogrammer ved NTNU. Flere av museene er faste praksisarenaer for studenter i kulturminneforvaltning og arkiv- og samlingsstudier, på både bachelor- og masternivå. Det er også samarbeid med studiene i musikk, media, kunsthistorie, arkitektur samt kunstakademiet. Ansatte i MiST bidrar som forelesere, er biveiledere, sensorer og sitter i ulike organer. Flere studenter har skrevet bachelor- og masteroppgaver med utgangspunkt i museenes samlinger og virksomhet.

Museene er også viktige lærebedrifter. Sverresborg har igjen blitt en godkjent lærlingebedrift, og har tilsatt en tømmerlærling. Museet Kystens Arv har for tiden én lærling i båtbyggerfaget, men målet er å ha to til enhver tid. Kystens Arv har også to hospitanter.

FoU-prosjekter

Flere av museene deltar i nasjonale og internasjonale forsknings- og utviklingsprosjekter. Fire av prosjektene er internasjonale, og åtte er nasjonale. De øvrige prosjektene har lokale og/eller regionale nedslagsfelt.

Prosjektet Museum i samspel ved Norges musikk-museum, Ringve og Rockheim, har finansiering fra Kulturdirektoratet. Prosjektet har som mål å utvikle nye metoder for å løfte fram den immaterielle kulturarven knyttet til museumsinstrumenter, og gjøre instrumentene mer tilgjengelige for instrumentmakere, musikere, og andre som bruker museet. Sverresborg har særlig jobbet med dokumentasjon av de reisendes kultur og historie i forbindelse med flyttinga av Solheim til museet.

Doktorgrader i MiST

MiST har i 2025 hatt tre pågående doktorgradsprosjekter. To av doktorgradene er basert på Norges musikkmuseum, Ringve-Rockheim. Synnøve Engevik undersøker populærmusikkens kulturarv i sin avhandling, og Vera de Bruyn-Ouboter studerer nedbryting av materialkombinasjoner innen konservering av musikkinstrumenter. Solveig Lønmo ved Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum skriver avhandling innenfor rammene av det NFR-finansierte prosjektet Museums and Textiles in Trondheim (MUTE), om de materielle og prosessuelle aspektene ved Hannah Ryggens kunstnerskap.

Foto: Eirik Børseth

Verktøy i båtbyggeriet. Foto: synlig.no

Aktiv samhandling

MiST samarbeider med en rekke aktører, og samarbeidet tar mange former. Nasjonalt samarbeider vi med blant annet flere departementer, direktorater, Norges museumsforbund og Arkivforbundet, og internasjonalt gjennom ulike prosjekter.

Det er etablert et nettverk for direktørene ved museene i Trøndelag, der regionalt samarbeid og fellesskap står sentralt. Samarbeidet med UH-sektoren er viktig for faglig utvikling og for forskning i og på museene. Samarbeidet med næringslivet og kommunene er viktig for museenes betydning og posisjon, for synlighet og for økonomi. Lag og organisasjoner bidrar dessuten med kompetanse, engasjement og arbeidsinnsats. Alle museene har lokalt samarbeid med NAV, arbeidstreningsorganisasjoner og kommuner om lokale tiltak for utsatte grupper.

MiST samarbeider særlig med Jødisk museum og Justismuseet i Trondheim. Disse museene har blant annet blitt invitert med i MiST sine fora for formidling og samlingsforvaltning. Saemien Sijte er en viktig samarbeidspartner når det gjelder sørsamisk kultur og historie.

Samarbeid med lag, organisasjoner og festivaler

Museene samarbeider lokalt med venneforeninger, historielag, kirkeforeninger, husflidslag, frivillighets-sentraler, velforeninger, idrettslag og støtteforeninger. Mange har samarbeidet med festivaler, noe som skaper relevant innhold for publikum og gir museene mulighet til å nå flere målgrupper. Sverresborg samarbeider med blant andre husflidslag og Sør-Trøndelag historielag. Norges musikkmuseum – Ringve og Rockheim har samarbeidet med blant andre Barokkfest, Kosmorama og Sonisk filmmusikkfestival. Rørosmuseum spiller en viktig rolle under Rørosmartnan og Vinterfestspel,

Næringslivet og UH-sektoren

Samarbeid med næringslivet tar mange former. Kystmuseet har i 14 år samarbeidet med Lerøy Midt, hvor Kystmuseet leverer tjenester innen formidling og markedsføring. Havbruksnæringa spiller naturlig nok en helt avgjørende rolle i utviklinga av Norsk havbruksmuseum, gjennom samarbeid om både finansiering og innsamling av materiale til museet. Sverresborg samarbeider med Sparebanken SMN1 om publikums-

utvikling og med Trondheim Stage om å videreutvikle museet som kulturarena. Orkla Industrimuseum samarbeider med lokalt næringsliv og Orkland kommune om tilbud for nyansatte i kommunen, som framhever regionens industrihistorie.

NTNU er en av de viktigste partnere for MiST, og museene arbeider med flere ulike institutter og fakulteter. I 2025 signerte vi ny overordnet samarbeidsavtale med NTNU, og en avtale med Det humanistiske fakultet og Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap. Fra før har vi beredskapssamarbeid med NTNU Vitenskapsmuseet. Vi samarbeider også med Dronning Mauds Minne høgskole og Nord universitet.

Regionale og kommunale samarbeid

De ulike vertskommunene er viktige samarbeidspartnere gjennom politisk og administrativ ledelse, kulturenhet, oppvekst/skole/barnehager, kulturskoler og Den kulturelle skolesekken. Flere museer har inngått samarbeid med videregående skoler.

Sverresborg Trøndelag folkemuseum har samarbeidet med Trøndelag fylkeskommune om ei kursrekke for tradisjonshåndverk. Museet Kystens Arv sin nye utstilling om Trondheimsfjorden er et samarbeidsprosjekt som involverer fylkeskommunen, NTNU og Johan Bojer videregående skole. Gjennom Hannah Ryggen Triennalen samarbeider Nordenfjeldske kunstindustrimuseum og Trondheim kunstmuseum med kunst- og kulturinstitusjoner i og rundt Trondheim, kommunen, NTNU og næringslivet. Rørosmuseets rolle i verdensarvområdet medfører også samarbeid med et omfattende nettverk av lokale, regionale og nasjonale aktører.

Vertskommunene og Trøndelag fylkeskommune er blant de største eierne til MiST, og er dermed av avgjørende betydning for vår virksomhet. De er også viktige samarbeidspartnere i våre store investeringsprosjekter, som utvikling av Malmplassen på Røros, nytt museum for kunst og form i Trondheim, og nytt felles bevaringssenter.

Representasjon i nettverk

Alle museene i MiST er med i ett eller flere nasjonale museumsnettverk. Nettverkene er nyttige kilder til informasjon om faglige tema og aktiviteter. Norges musikkmuseum – Ringve og Rockheim leder Musikknettverket, og Rørosmuseum er ansvarsmuseum for Nettverk for tradisjonshåndverk og bygningsvern. Samtlige museer er også representert i andre nettverk, slik som Direktørnettverket for museumsbaner og Stavkyrkjeeigarforum. MiST er representert i styrene i Norges museumsforbund og KulturlIT, har en representant i styret for Norges dokumentarv, og nestlederen i Norges Verdensarv.

Tjenesteyting, oppdrag og kunnskapsdeling

MiST har en lang tradisjon for å yte tjenester til mindre museer i regionen. Ansatte yter generell museumsfaglig rådgivning, og har også en rekke innledninger og faglige foredrag der de deler sin kompetanse. Sverresborg har blant annet hatt oppdrag for NDR/Riksregaliene med tilstandsvurdering av kronjuvelene. Som forvalter av en av Norges største fotosamlinger, bidrar Sverresborg i tillegg med rådgivning og tjenester flere lokale og regionale museer og organisasjoner som har fotosamlinger. Det er også utført flere oppdrag for offentlige og private kunder, for eksempel innen bygningsvern og kunsthaglig rådgivning. Trondheim kunstmuseums malerikonservator har bistått både PoMo og boet etter Håkon Bleken. Bygningsvernsenteret ved Rørosmuseum hadde også i 2025 en rekke større og mindre eksterne oppdrag.

Markedssamarbeid

MiST samarbeider internt gjennom en markedsgruppe bestående av én person fra hvert museum som jobber med markedsføring, samt markedsrådgiver hos Utviklingsenheten. Alle museene i MiST skal framsnakke og markedsføre hverandre. Det arbeides med å kartlegge og analysere målgrupper for å spisse markedsføringen. Museene samarbeider med sine lokale reiselivs- og destinasjonsselskaper, som er viktige for å trekke flere besøkende til museene. Trøndelag reiseliv er en viktig regional samarbeidspartner.

Havbruksformidling. Foto: Vindfang

Gammelgruva. Foto: Klipp og lim

Organisasjonen

Museene i Sør-Trøndelag er regionens største profesjonelle kulturinstitusjon med tilstedeværelse i sju kommuner. De siste årene har vi spesielt jobbet med å styrke samhandling og læring på tvers. Prosessen med utredning av et felles bevaringssenter og aktiviteten i samlingsforum har ført til oppmerksomhet rundt praksis og rutiner i vårt arbeid med samlingsforvaltning. Formidlingsforum har fått ferdigstilt en samlet presentasjon av vårt omfattende skole- og barnehagetilbud som er forankret i læreplanene. I tillegg følger de opp handlingsplanen for barn – og unge der metodikk rundt samskaping og utvikling av digitale tilbud, har vært tema gjennom året. FoU utvalget følger opp plan for kunnskapsutvikling.

To ganger i året samles alle som har personalansvar, hovedsakelig museumsdirektører og avdelingsledere, til en to-dagers samling. Det årlige seminaret for alle ansatte arrangeres på Røros og hadde i 2025 en av MiST sine verdier, modig, som hovedtema.

MiST er sammen med over 40 andre museer eier av KulturIT, som er museumssektorens eget IT-selskap, både på drift, utvikling og som leverandør for mye av den museumsfaglige programvaren vi bruker. Dette betyr at museene selv eier sine egne data og plattformer.

Museumsforlaget AS er et heleid datterselskap av MiST og hadde 25 utgivelser i 2025.

Ansatte og frivillige

Ved utgangen av 2025 hadde Museene i Sør-Trøndelag (MiST) 257 ansatte hvorav 218 er faste ansatte og 39 er i midlertidige stillinger. Dette omfatter 199 årsverk og gjør MiST til en betydelig arbeidsgiver.

Det totale sykefraværet i 2025 var på 6%, og av dette var 4,8% legemeldt.

Museene har en rekke venneforeninger og har etablert samarbeidsavtaler med disse. Samlet har MiST hatt ca. 350 frivillige i ulike roller på museene. Arbeidet de har lagt ned tilsvarer 5,37 årsverk. MiST har gode forsikringsordninger for de frivillige og det er derfor viktig at vi har standardiserte avtaler og oversikt over de frivillige.

MiST har to læringer henholdsvis på Kystens Arv og Sverresborg Trøndelag Folkemuseum, og i løpet av 2025, fem ansatte på arbeidsmarkedstiltakene varig tilrettelagt arbeid, varig lønnstilskudd, mentortilskudd eller arbeidstrening. I tillegg samarbeider vi med en rekke arbeidsmarkedsbedrifter.

Arbeidsmiljø

Museene i Sør-Trøndelag (MiST) jobber systematisk med HMS med følgende målsetting:

- Motiverte ansatte som trives
- Friskhetsmål på 95%
- 0 ulykker
- 0 skader med fravær
- 0 tilfeller av miljøforurensning materielle skader
- 0 branner/branntilløp

Det er rapportert 191 antall uønskede hendelser i 2025. Tiltak er iverksatt.

MiST benytter et digitalt system for avviksrapportering og -håndtering som ble satt i drift i januar 2024. Dette har gjennom 2025 hatt stadig økende bruksgrad i hele virksomheten, og bidrar til læring og mer oversiktlig statistikk på området.

MiST har et velfungerende arbeidsmiljøutvalg som består av fire arbeidsgiverrepresentanter og tre arbeidstakerrepresentanter inkludert hovedverneombud. Det er ett til to verneombud ved hvert museum, og i tillegg et felles hovedverneombud for MiST. Verneombud inngår i et felles forum for verneombud i MiST, som møtes fysisk to ganger årlig til en felles samling.

Bærekraftig drift

I henhold til Strategisk handlingsplan skal MiST gjennom egen drift bidra aktivt til å nå FN's bærekraftsmål. De to industri- og gruvemuseene har opphav i til dels svært forurensede områder, noe som krever bevissthet i den daglige forvaltningen. MiST har de tre siste årene brukt kr 18,2 mill. kr på ulike ENØK-tiltak som vi ser god effekt av. Mange av de gjennomførte tiltakene er også viktige HMS-tiltak, slik som brannsikring og bedre inneklima, som igjen har betydning for helsen. Bedre inneklima med stabil temperatur gir i tillegg positive utslag for gjenstandsbevaringen. Organisasjonen har arbeidet målrettet for å redusere reiseaktiviteten.

Styringsmål og måloppnåelse

1. Økonomistyring: MiST skal budsjettere og avsette 1 % av omsetningen, slik at MiST gradvis bygger opp sin egenkapital for å redusere økonomisk risiko og bidra til framtidig handlingsrom. I 2025 var resultatgraden i morselskapet 13,1 %. Målet er oppnådd.
2. Maksimalt 60 % av omsetningen skal gå til personalkostnader, for å gi organisasjonen mest mulig handlingsrom innenfor driften. I 2025 utgjorde personalkostnader 53,2 % av omsetningen. Målet er oppnådd.
3. Nærværspersent: 95 %. MiST skal være en organisasjon hvor ansatte trives. Nærværspersent for 2025 ble 94 %. Målet er ikke oppnådd.
4. Økt egeninntjening på 2 %. I 2025 hadde MiST en egeninntjening på 4,6 %. Målet er oppnådd.

Styringsmålene gjelder for morselskapet.

NØKKELTALL

302 mill. kr.
samlet omsetning

284
ansatte totalt

105
årsverk kvinner

92
årsverk menn

350
frivillige

Flytting på Nordenfjeldske kunstindustrimuseum. Foto: Freia Beer

Trondheim kunstmuseum. Foto: Christina Undrum Andersen

Båthallen på Kystens Arv. Foto Spesiellise Foto & Design

Redaksjon: Karen Espelund og Terje Breigutu Moseng

Språkvask og korrektur: Kari Støre Gullichsen

Forsidefoto: Flytting av Solheim. Foto: Erik Børseth

Grafisk produksjon: BK Fagtrykk

bk FAGTRYKK

MiST er en av regionens største kulturinstitusjoner og består av 12 museer og 31 besøkssteder.

Fullstendig årsrapport finnes på **[www.mist.no/om oss](http://www.mist.no/om%20oss)**

www.mist.no

MUSEENE I
SØR-TRØNDELAG